

12. Хавронюк М.І. Довідник з Особливої частини Кримінального кодексу України. – К.: Істина, 2006. – 540 с. 13. Навроцький В.О. Основи кримінально-правової кваліфікації: Навч. посібник. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 704 с. 14. П.П. Андрушко, А.А. Стрижевська. Злочини у сфері службової діяльності: кримінально-правова характеристика. Навчальний посібник. – К.: "Юрисконсульт", 2006 – 342 с.

Надійшла до редколегії 24.12.10

Н. Златіна, асп.

ДІЯЛЬНІСТЬ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У СФЕРІ БАНКІВСЬКОГО НАГЛЯДУ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ БАНКІВСЬКОГО НАГЛЯДУ В УКРАЇНІ ТА ІНШИХ КРАЇНАХ ЄВРОПИ

У статті розглядається діяльність Базельського комітету з банківського нагляду, та прийняті ним стандарти (принципи) ефективного банківського нагляду (Базель I, Базель II, Базель III) та їх вплив на національне законодавство країн Європи та України зокрема. Проведено також аналіз діяльності інших міжнародних організацій у сфері здійснення нагляду за різними напрямками роботи фінансових інститутів.

Ключові слова: банківський надзор, Базельський комітет з банківського нагляду, Базельські стандарти, міжнародні організації.

В статье рассматривается деятельность Базельского комитета по банковскому надзору и принятые им стандарты (принципы) эффективного банковского надзора (Базель I, Базель II, Базель III) и их влияние на национальное законодательство стран Европы, и Украины в частности. Проведён также анализ деятельности других международных организаций в сфере осуществления надзора по иным направлениям работы финансовых институтов.

Ключевые слова: банковский надзор, Базельский комитет по банковскому надзору, Базельские стандарты, международные организации.

The article deals with the activities of the Basel Committee on Banking Supervision, and taken his standards (principles) for Effective Banking Supervision (Basel I, Basel II, Basel III) and their impact on the national legislation of European countries and Ukraine in particular. An analysis also of other international organizations in monitoring the various areas of financial institutions.

Key words: Banking Supervision, Basel Committee on Banking Supervision, the Basel standards and international organizations.

У сфері правового регулювання банківського нагляду країн Європи та України зокрема, важливе значення мають норми, принципи та рекомендації, що напрацьовані міжнародними структурами, діяльність яких опосередковано або безпосередньо впливає на функціонування фінансових ринків.

Питання банківського нагляду досліджується багатьма вченими-економістами, але з правової точки зору цю тему розробляють у своїх працях вчені-юристи, зокрема Л.К.Воронова, І.Б.Заверуха, О.А.Костюченко, В.Л. Кротюк, О.П.Орлюк, В.В. Пасічник, А.О.Селіванов та інші.

Банківський надгляд має сприяти ефективній та конкурентоспроможній діяльності банківської системи, яка б реагувала на потреби населення у наданні якісних фінансових послуг. Крім того, банківський надгляд має динамічно реагувати на всі зміни ринку, виявляти готовність періодично переглядати політику та практику нагляду з урахуванням нових змін та тенденцій ринку. Для цього необхідна достатньо гнучка законодавча система [1, С.16].

Основні рекомендації міжнародних організацій (діяльність яких буде розглянуто пізніше), насамперед Базельського комітету з банківського нагляду мають виключно важливе значення для формування банківського права України та інших країн. Базельський комітет не наділений функціями регулювання, його акти не носять нормативного характеру, але його роль у формуванні систем банківського нагляду різних країн та застосування його рекомендацій у сфері банківського нагляду мають велике значення, тому потребують докладнішого розгляду.

Варто відзначити, що створенню Базельського комітету з банківського нагляду передувало дві події: банкрутство західнонімецького банку Херштадт і банкрутство банку США "Національний банк імені Франкліна". Банкрутство зазначених банків, не зважаючи на їх національний статус, справило великий вплив на фінансовий стан багатьох банків в інших країнах. На фоні цих подій в кінці 1974 року було створено Комітет з банківського нагляду на базі Банку міжнародних розрахунків у швейцарському місті Базель керівниками центральних банків таких держав, як США, Канада, Японія, Велика Британія, Німеччина, Франція, Італія, Нідерланди,

Бельгія, Швейцарія, Люксембург, Швеція. На сьогодні до них приєдналися Ірландія та Іспанія [2, С.67-68].

Базельський комітет з банківського нагляду є ключовим інститутом, який займається уніфікацією існуючих у світі важливих правил нагляду за банківською діяльністю, а в перспективі і правил нагляду за всім фінансовим ринком. Комітет розробляє правила, які базуються на узагальненні кращих зразків практики банківського сектору. Зазвичай ці правила називаються стандартами. Документи Базельського комітету необхідно розглядати як загальні стратегічні вказівки, які орієнтують піднаглядові інститути усіх країн з широкого кола напрямків їх діяльності. Найважливіші правила Базельського комітету з банківського нагляду офіційно затверджуються керівниками центральних банків вищезазначених країн [3, С.311].

Базельські основні принципи – це 25 принципів, дотримання яких обумовлює ефективність банківського нагляду. Ці принципи були опубліковані у вересні 1997 під назвою "Основоположні принципи ефективного банківського нагляду". У цьому документі сформульовані питання, що стосуються:

- необхідних умов ефективного банківського нагляду (принцип 1);
- ліцензування та погодження змін організаційної структури компанії (принципи 2-5);
- положення щодо безперервного нагляду за банківською діяльністю та мінімальних вимог (принципи 6-15);
- методів безперервного нагляду за банківською діяльністю (принципи 16-20);
- вимог щодо інформації (принцип 21);
- офіційних повноважень наглядових органів (принцип 22);
- міжнародних банківських операцій (принципи 23-25).

Базельський комітет з банківського нагляду спільно з Банком міжнародних розрахунків докладають зусиль до того, щоб у органів нагляду склалось єдине та глибоке розуміння вищенаведених основних принципів ефективного банківського нагляду, а також розробляють заходи нагляду, що сприяють реалізації і забезпе-

ченню застосування цих принципів у якомога більшого числа країн [4, С. 317].

Першим вагомим кроком на шляху до міжнародної гармонізації банківського регулювання стало прийняте у 1988 році Міжнародне наближення розрахунку капіталу та стандартів капіталу, відоме як Угода про капітал або Базельська угода. Пізніше цей документ отримав назву – Базель I.

Базель I у редакції 1988 року містив такі три основні положення:

- капітал банку складається з основного та додаткового (в Україні це передбачено статтею 30 Закону України "Про банки і банківську діяльність" [5]);
- банки мають утримувати капітал для покриття кредитного ризику, який оцінювався за допомогою вагомих коефіцієнтів (в Україні це передбачено Положенням "Про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків", що затверджене постановою Правління Національного банку України від 06.07.2000 №279 [6]);
- у будь-який момент співвідношення між капіталом банку та його активами, взятими з урахуванням коефіцієнта кредитного ризику, не може бути меншим ніж 8% (Інструкція "Про порядок регулювання діяльності банків в Україні", що затверджена постановою Правління Національного банку України від 28.08.2001 №368 [7], передбачає норматив адекватності регулятивного капіталу/платоспроможності (H2) не менше 10%).

Згодом до першої Угоди про капітал було внесено ряд поправок. У червні 2004 року Базельський комітет з банківського нагляду прийняв нову редакцію Угоди про капітал – Базель II, який не замінює попередні редакції Угоди, а лише доповнює їх у тій частині, яку було необхідно доопрацювати. Трьома основними компонентами Базеля II є: мінімальні вимоги до капіталу (I компонента), контроль нагляду (II компонента) та ринкова дисципліна (III компонента), які тісно пов'язані між собою [8, С.11-13].

Принципи наглядової діяльності щодо контролю інших сфер банківської діяльності наведені в інших документах Базельського комітету з банківського нагляду, зокрема у "Ключових принципах ефективного банківського нагляду" [9] та "Методології ключових принципів" [10]. На базі цих документів здійснюється періодична оцінка діяльності органу банківського нагляду кожної окремої країни. Причому така оцінка може бути зроблена і самим органом нагляду (так звана самооцінка), і міжнародними організаціями. Згідно з оцінкою спільної Місії Міжнародного валютного фонду та Світового банку, яка відбулась у рамках Програми оцінки фінансового сектору України у травні 2002 року (була переглянута в травні 2003 року), із 25 принципів Україна повністю або в основному виконує 22 принципи, що є досить високим показником для країни, що розвивається. Але з часу проведення зазначеної оцінки відбулися значні зміни в нормативно-правовій базі банківського нагляду та рівні її практичного впровадження [11, С.5-6].

Перегляд других Базельських стандартів почався ще у 2005 році, але поштовхом для посилення регулювання стала криза, що охопила більшість країн світу. Нові норми передбачають загальне підвищення капіталізації банків, поліпшення якості капіталу, впровадження короткострокових та середньострокових нормативів ліквідності і нормативу боргового навантаження, антициклічне регулювання.

Стандарти Базеля III почнуть вводитися поступово – з 2013 до 2019 року. А питання регулювання глобаль-

них, системно важливих фінансових установ було відкладено до 2011 року. Банки мають сформувати статутні фонди за новими правилами до 2015 року, а буферний капітал (акції та нерозподілений прибуток) – до 2019 року. Так, на випадок кризи банкам доведеться мати буферний капітал (в таблиці наведені порівняльні вимоги Базеля II та Базеля III):

Капітал	Базель II	Базель III
Статутний фонд (звичайний акціонерний капітал):		
- мінімальний	2,0	4,5
- буферний капітал	–	2,5
- потрібний	–	7,0
Капітал першого рівня (Tier 1):		
- мінімальний	4,0	6,0
- потрібний	–	8,5
Загальний капітал:		
- мінімальний	8,0	8,0
- потрібний	–	10,5

На думку аналітиків, окремі країни можуть впровадити більш високі вимоги до капіталізації банків, ніж того вимагає Базель III. Наприклад, Швейцарія при обговоренні нових стандартів пропонує більш жорсткий підхід, в той час як Франція і Німеччина наполягли на пом'якшенні вимог.

Не зважаючи на значний період переходу у Західній Європі на нові стандарти капіталізації банків, не в усіх країнах ними задоволені. Так, підрахунки, які проводились у Німеччині, засвідчили, що першій десятці німецьких банків для цього знадобиться понад 140 млрд. доларів додаткового капіталу. Але з найбільшими труднощами можуть зіткнутися саме регіональні банки цієї країни. Зокрема, аналітики підраховали, що німецькому банку Commerzbank може знадобитися 6 років для приведення своїх показників у відповідність до нових вимог Базеля III, тоді як французькому Credit Agricole для цього потрібно буде 4 роки.

Водночас, деякі спеціалісти стверджують, що в довгостроковому періоді від нових правил виграють усі, оскільки банківська система стане більш стійкою та стабільною. Нововведення будуть впроваджуватися протягом 6 років, тому банки мають достатньо часу для зміцнення своєї бази капіталу та системи ризик-менеджменту. З іншого боку, передбачуване посилення банківської системи може призвести до подорожчання кредитів.

Існує також застереження, що посилення вимог до капіталів банків призведе до зменшення темпів росту світової економіки і банківського сектору, водночас дозволить фінансовим установам збільшити вільний капітал для покриття можливих майбутніх фінансових втрат і тим самим зменшить вірогідність банкрутства, підвищить здатність банків протистояти системним кризам [12, С. 24-25].

Впровадження Базеля III на Україну вплине опосередковано. Нині банківський сектор в країні приведений у відповідність до стандартів Базеля I, а імплементація інших стандартів є винятком. Ці вимоги реалізували переважно банки з іноземним капіталом. Наприклад, Укрсоцбанк повністю відповідає стандартам Базеля II. На думку, фахівців світової, зокрема європейські банки, будуть вимагати від українських дочірніх компаній відповідності стандартам Базеля III. Але швидше за все це буде відбуватися поетапно і в межах індивідуального переходу. Національний банк України навряд чи почне адаптувати свою нормативну базу до нових світових стандартів. Для вітчизняного ринку найближчим часом значну роль, очевидно, зіграє звичайне збільшення вимог до розміру капіталу.

Водночас, не можна недооцінювати непрямий вплив Базеля III на Україну. По-перше, у європейських підприємств, які зіткнулися з подорожчанням позикових коштів та зростанням витрат, буде більше можливостей для здійснення прямих інвестицій. По-друге, материнські компанії не зможуть підтримувати українські банки так активно, як вони це робили під час кризи. Однак, керівники банків вважають, що такі міркування щодо зникнення іноземних банків з банківського сектору України є дещо перебільшеними. Але європейським фінансовим інститутам доведеться просити кошти у існуючих акціонерів або шукати нових інвесторів, а деяким доведеться займатися розпродажем активів на таких проблемних ринках, як вітчизняний [13, С.26].

Банківська справа є багатоаспектною, тому ефективним шляхом підвищення якості системи банківського нагляду будь-якої країни є співпраця з наглядовими органами інших країн та міжнародними організаціями, які узгоджують та передають позитивний світовий досвід. У зв'язку з цим Базельський комітет з банківського нагляду за певними напрямками роботи співпрацює з іншими міжнародними організаціями [14, С.18]. До таких організацій, зокрема, належать:

1. Рада з міжнародних стандартів фінансової звітності (IASB,) яка розробляє єдиний комплекс високоякісних стандартів фінансової звітності для забезпечення отримання повної, прозорої та порівняльної інформації, що можуть використовуватись в міжнародній практиці.

2. Міжнародна організація комісій з цінних паперів (IOSCO), місією якої є об'єднання регулюючих органів фондових ринків, які відповідають за здійснення постійного контролю щодо організації ринків цінних паперів та проведення на них операцій. Членами даної організації є представники понад 100 країн, що здійснюють контроль за ринком цінних паперів та нагляд за дотриманням законодавства у цій сфері.

3. Група з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF), яка розробляє політику, що спрямована на мобілізацію політичної волі для проведення національних реформ у сфері законодавства та регулювання заходів протидії легалізації (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму.

На сьогодні ця група включає 33 члени, серед яких 31 країна та дві міжнародні організації. Крім того, до її складу входять понад 20 спостерігачів: 5 регіональних структур за типом FATF та більш як 15 інших міжнародних організацій та органів.

Важливим документом Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей є "Сорок рекомендацій", які, на думку самих розробників, являють собою новий загальний комплекс заходів у боротьбі з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму. Перші сорок рекомендацій були розроблені у 1990 році як ініціативи по протидії використанню фінансових систем особами, що відмивають доходи, що отримані від незаконного обігу наркотичних засобів. У 1996 році ці рекомендації були вперше переглянуті з метою відображення розвитку технологій відмивання грошей. Сорок рекомендацій 1996 року були погоджені більш ніж з 130 країнами і на сьогодні являють собою міжнародний стандарт по протидії відмиванню грошових коштів, отриманих злочинним шляхом. Рекомендації знайшли своє відображення у національному законодавстві багатьох країн, а також Європейського Союзу.

У жовтні 2001 року Група з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей розширила свій мандат за рахунок включення до своєї компетенції питань, що пов'язані із фінансуванням тероризму, що

знайшло своє відображення у Восьми спеціальних рекомендаціях, Ці рекомендації містять заходи, що спрямовані на боротьбу із фінансуванням терористичних актів та терористичних організацій. Вони доповнюють сорок попередньо прийнятих рекомендацій. Таким чином, сорок основних і вісім спеціальних рекомендацій FATF визнані Міжнародним валютним фондом та Всесвітнім банком як міжнародні стандарти у сфері боротьби з відмиванням грошових коштів та фінансуванням тероризму.

Група з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей визнає, що країни мають різні правові та фінансові системи і тому не можуть застосовувати ідентичні заходи для досягнення загальної мети, особливо це стосується окремих конкретних питань. Внаслідок цього вищезазначені рекомендації встановлюють мінімальні загальні стандарти дій по застосуванню заходів кожною країною відповідно до своїх конкретних умов та конституційних структур. Рекомендації охоплюють усі заходи боротьби з відмиванням доходів та фінансуванням тероризму, які варто мати у національних системах кримінального правосуддя та регулювання, а також превентивні заходи, які необхідно застосовувати фінансовим установам, іншим визначеним підприємствам та міжнародному співтовариству у зазначеній сфері [15, С.73-75].

4. Форум фінансової стабільності (FSF), місією якого є забезпечення міжнародної фінансової стабільності за допомогою інформаційного обміну та міжнародної співпраці у сфері фінансового нагляду і контролю.

5. Міжнародна асоціація органів нагляду за страховою діяльністю (IAIS) здійснює нагляд за діяльністю у сфері страхування як на рівні конкретної країни, так і на міжнародному рівні з метою підтримки ефективних, законних, надійних та стабільних страхових ринків.

6. Комітет з питань платіжних та розрахункових систем (CPSS) займається розробкою правил і стандартів функціонування міжнародних платіжних систем.

7. Група банківського нагляду країн Центральної та Східної Європи завданням якої є встановлення ефективного співробітництва між банківськими наглядовими органами країн-учасниць [16, С.20].

Варто відзначити, що рекомендації та принципи, які розробляються вищезазначеними організаціями не носять обов'язкового характеру для впровадження їх у національне законодавство країн. Однак, вони є результатом домовленостей між регулюючими органами та учасниками фінансових ринків, тому й використовуються ними на практиці. Такий підхід дає змогу зробити банківські системи окремо взятих країн узгодженими та конкурентноспроможними.

Серед розглянутих міжнародних організацій варто звернути увагу на Групу банківського нагляду країн Центральної та Східної Європи. Дана група була утворена у Будапешті у 1990 році країнами з перехідною економікою. Ними стали Польща, Угорщина, Чехія, Росія а з 1996 року – Україна та інші країни. Базельський комітет з банківського нагляду постійно підтримує Групу банківського нагляду країн Центральної та Східної Європи, консультуючи її з питань організації систем банківського нагляду, підготовки адекватної законодавчої бази, створення міжрегіональних схем нагляду, а в окремих випадках і допомагаючи у підвищенні кваліфікації спеціалістів у сфері банківського нагляду [17, С.20-21].

1. Міщенко В.І., Яценюк А.П., Коваленко В.В., Коренева О.Г. Банківський нагляд: Навч. посіб. – К.: Знання, 2004. – 406 с. – (Вища освіта XXI століття). – С. 16. 2. Линников А.С. Правовое регулирование банковской деятельности и банковский надзор в Европейском Союзе. – М.: Статут, 2009. – 190с. – С.67-68. 3. Нобель Петер Швейцарское финансовое право и международные стандарты / П.Нобель; [пер. с англ.] – М.: Волтерс Клувер, 2007. – 1152 с. – С.311. 4. Там само. –

C.317. 5. Закон України "Про банки і банківську систему" від 7 грудня 2000р. //Відомості Верховної Ради України, 2001р., №5-6, Ст.30. 6. Положення "Про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків", затверджене постановою Правління Національного банку України від 06.07.2000 №279, затверджене в Міністерстві юстиції України 3 серпня 2000 року №474/4695. 7. Інструкція "Про порядок регулювання діяльності банків в Україні", затверджена постановою Правління Національного банку України від 28.08.2001 №368, і затверджена Міністерством юстиції України 26 вересня 2001 року №841/6032. 8. Гудзь Т.П. Банківський нагляд: Навч. посібник., К.: Ліра-К. – 2008. – 380 с. – С.11-13. 9. Core Principles for Effective Banking Supervision. Basel Committee on Banking

Supervision, Basel, Oct. 2006/www. bis. org. 10. Core Principles Methodology. Basel Committee on Banking Supervision, Basel, Oct. 2006/www. bis. org. 11. Кротюк В., Куценко О. Базель II: контроль з боку органу нагляду та ринкова дисципліна // Вісник НБУ №5 (135), 2007р. – С. 5-6. 12. Задерей Н. Капитальные реформы Базеля/Эксперт. Украинский деловой журнал. – 2010г. – №45(282). – С.24-25. 13. Там само. – С. 26. 14. Гудзь Т.П. Банківський нагляд: Навч. посібник., К.: Ліра-К. – 2008. – 380с. – С.18. 15. Линников А.С. Правовое регулирование банковской деятельности и банковский надзор в Европейском Союзе. – М.: Статут, 2009. – 190 с. – С.73-75. 16. Гудзь Т.П. Банківський нагляд: Навч. посібник, К.: Ліра-К. – 2008. – 380с. – С.20. 17. Там само. – С. 20-21.

Надійшла до редколегії 24.12.10

УДК 340.1

М. Кравченко, здобувач

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАКОНІВ В УКРАЇНІ (ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ)

Стаття присвячена аналізу, з позиції теорії права, особливостей реалізації законів в Україні.

Ключові слова: реалізація закону, особливості реалізації закону, закономірності реалізації закону.

Статья посвящена анализу, с позиции теории права, особенностей реализации законов в Украине.

Ключевые слова: реализация закона, особенности реализации закона, закономерности реализации закона.

Article is devoted the analysis from a position of the theory of the right of features of realization of laws in Ukraine.

Keywords: realization of the law, feature of realization of the law, law of realization of the law.

Нині в Україні відбувається активний процес оновлення діючого законодавства та прийняття нових законів для регулювання різноманітних питань суспільного та державного життя. Безперечно, як нові так і вже діючі закони, мають реалізовуватися в повній мірі, виконувати покладені на них завдання і функції. В іншому випадку закон буде лише сукупністю ідей і не буде виконувати свого функціонального призначення. Таким чином, питання про реалізацію юридичних законів стає одним із ключових питань, як теорії так і практики.

Практика реалізації законів в Україні нині далека від ідеалу. В цьому легко перекоонатися відкривши будь-яку спеціалізовану юридичну літературу. Більше половини нинішніх досліджень присвячені різним проблемам реалізації окремих законів та підзаконних нормативно-правових актів. На нашу думку, варто наголосити на тому, що вирішення потребують не тільки конкретні проблеми реалізації окремих законів та підзаконних нормативно-правових актів але й вдосконалення самого процесу реалізації законів, підвищення його ефективності.

Ключова роль у вирішенні цього питання мала б належати державі. Нажаль держава надзвичайно мало уваги приділяє питанню вдосконалення саме процесу реалізації закону, підвищенню його ефективності. Чи не єдиною спробою адекватно врегулювати на законодавчому рівні дане питання є розділ 6-й проекту Закону України "Про нормативно-правові акти" (реєстр. N 1343-1), поданий народним депутатом України Лавриновичем О.В.

За таких обставин надзвичайно цінними стають напрацювання науковців у даній сфері. Процес реалізації права та його ефективність активно досліджували в 60–ті – 80–ті роки ХХ століття. За цей період було опубліковано багато фундаментальних досліджень. Серед вчених, які займалися дослідженнями в той період, можна виділити таких відомих дослідників, як: Недбайла П.О., Байтіна М.І., Малікова М.К, Русінова Р.К., Шабурова А.С., Семідко А.П., Власенко Н.А. та багато інших.

Серед російських вчених, які досліджували деякі питання реалізації права, можна назвати: С.С. Алексєєва, В.В. Глазиріна, В.М. Кудрявцева, В.В. Лазарєва, Р.З. Лівшица, В.А. Леванського, А.В. Малько, М.І. Матузова, В.С. Нерсєсянца, С.В. Полєніна, Л.І. Спірідонова, Ю.О. Тіхомірова, Сапуна В.А. та ін.

В Україні розвиток наукових досліджень проблем реалізації права характеризується теоретичними розробками окремих питань цієї проблематики такими відомими вченими, як: Андрусяком Т.Г., Бобровник С.В.,

Головченко В.В., Козюброю М.І., Копєйчиковим В.В., Лисенковим С.Л., Нагребельним В.П., Оніщенко Н.М., П.М. Рабіновичем, Селівановим В.М., Сіренко В.Ф., Скакун О.Ф., Цветковим В.В., Шемшученком Ю.С., Ющиком О.І. та ін.

Незважаючи на проведені дослідження, дослідження питання про ефективність реалізації закону не можна вважати до кінця вирішеними. На нашу думку для покращення практики реалізації законів в Україні необхідно в першу чергу поглиблено дослідити сам процес реалізації законів, відмежувати закономірне від випадкового в даному процесі, визначити його особливості в Україні зокрема.

Загальноприйнятим в юриспруденції є науковий підхід відповідно до якого особливості реалізації законів визначають крізь призму того, норми, якої галузі права в цьому законі містяться. З такої позиції можна говорити про особливості реалізації Кримінального та Цивільного кодексів України. Це насамперед обумовлене тим, що кожна галузь права має власний предмет правового регулювання, тобто певну частину однорідних суспільних відносин, які врегульовані за допомогою права, метод правового регулювання, принципи відповідної галузі права, суб'єктний та об'єктний склад, тощо. Ці чинники визначають специфіку реалізації відповідних законів.

Разом із тим можна використати і інші критерії для визначення особливостей реалізації законів. В першу чергу варто звернути увагу на те, що певну специфіку реалізації мають окремі види законів. Так, про таку специфіку можна говорити по відношенню до реалізації норм Конституції України. Чинна Конституція України в ч.3 ст. 8 закріпила правило, відповідно до якого норми Конституції України є нормами прямої дії. Звернення до суду для захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина безпосередньо на підставі Конституції України гарантується [1]. Закріплення даної норми у Конституції України створило передумову для безпосередньої реалізації норм Конституції без їх деталізації у законах та підзаконних нормативно-правових актах. Це обумовлене особливим значенням приписів закріплених в нормах Конституції України для: особи, суспільства і держави. Так, наприклад, принцип невинуватості відповідно до якого особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її провину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком